

studying the peculiarities of the ideological work of primary school teachers of Transcarpathia in the Soviet period.

The Results are totalitarian state control over socio-political (one-party system, the absence of dissent, the formation of an ideological person), and over cultural (social realism, "Mass" culture, control over the formation of communist consciousness) life of the Transcarpathian edge this control served as a context for the reform of the education system, including the professional activities of teachers. The newly formed authorities tried to exercise control over the consciousness of teachers in every possible way. And for this purpose during 1945-1946 a number of documents were issued, which provided the necessary ideologization of pedagogical workers. Such publications as the Circular "On the warning of teachers from the bourgeois nationalist ideology disseminated by fascist invaders in the past" (1945), Regulation "On the state of work of schools Western and Transcarpathian regions of the Ukrainian Soviet Socialist Ukraine" (1946) and other. So in order to eradicate nationalism for teachers of the Western and Transcarpathian regions the Ministry of Education of the Ukrainian SSR issued a special literature: such collections as "Ukrainian-German nationalists on the service of fascist Germany", "Achievements of the Soviet school for 25 years", "Primary School". In that period such Collections as "The Decree of the Party and Government on the School", "Soviet school and the organization of its work", "On the teaching of the Constitution of

the Union of Soviet Socialist Republics and the Ukrainian SSR in the school", this literature was aimed at establishing the ideological foundations of the formation of a Soviet teacher.

Originality. In the article the author substantiates the process of ideologizing of the professional activity of Transcarpathian primary school teachers of the Soviet period as a consequence-dependent transformation in its organization, management, content of activity. These transformations were determined by the state-territorial subordination of the edge.

Conclusion. An analysis of archival sources conducted by the author testified, that the professional activity of primary school teachers in educational institutions of Transcarpathia of the studied period, in the first place, depended on the policy and ideology of the state. After all, the Soviet authorities, under which Transcarpathia appeared at the end of World War II, destroyed the intelligentsia of this edge; it tried to establish norms of communist morality in all spheres of public life, including education.

Keywords: a primary school, a primary school teacher, an ideologization of the teacher's professional activities, a multicultural region, Transcarpathia.

Одержано редакцією 15.01.2019
Прийнято до публікації 21.01.2019

DOI 10.31651/2524-2660-2019-2-9-14

ORCID 0000-0003-2833-4822

ЧЕРЕДНИК Олена Володимирівна,

керівник навчально-методичного відділу, кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри менеджменту,

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

e-mail: 21raduga-duga21@gmail.com

ORCID 0000-0002-7617-8636

ГАРАНЬ Наталія Станіславівна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки вищої школи,

ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»

e-mail: garan_nat@i.ua

УДК378.014(477)"19"

РЕТРОСПЕКТИВНИЙ ОГЛЯД ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ (ПОЧАТОК ХХ СТ.)

У статті розглядається проблема розвитку закладів вищої освіти України на початку ХХ ст. Авторами зроблено аналіз науково-педагогічних досліджень, публіцистичних праць, який доводить, що досліджувана проблема є дуже багатоаспектною, педагогами-науковцями приділено значну увагу вивченню різних площин питання розвитку вищої освіти України. У пропонуваній статті розглянуто проблему формування та основні напрямки розвитку вищої школи в контексті історичних умов початку ХХ ст. Наприкінці роботи наведені основні висновки з даної проблеми, констатуються ключові питання та досягнення в даній сфері. Стверджується, що політичні та соціокультурні події в країні мали значний вплив на створення та розвиток закладів вищої освіти України. Авторами підкреслено, що вивчення історичного досвіду, прогресивних надбань минулого, звернення до вітчизняної спадщини покликани сприяти пошуку адекватних можливостей для реформування сучасної вищої освіти України

та вдалій реалізації запланованого урядом освітнього курсу.

Ключові слова: вища освіта, міністр народної освіти, заклад вищої освіти, народний університет, учительський інститут, українська освітня політика.

Постановка проблеми Система вищої освіти сучасної України переживає складний процес реформування та модернізації, що відбувається на тлі політичних і соціокультурних змін у державі, супроводжується інтеграцією країни до Європейського Союзу.

У контексті вітчизняної історії сучасні реформаційні процеси у вищій школі розглядаються як закономірне явище, зумовлене радикальними трансформаціями в усіх сферах життя. Нинішня реформа вищої школи має свої аналогії в історії. Можна відзначити, що кожна з

попередніх реформацій містила в собі певний набір інноваційності, припускаючи уможливлення реалізації концепції нової освіти, що відповідала певному історичному моменту, створюючи умови та прокладаючи шлях до нових щаблів розвитку вітчизняних закладів вищої освіти. Для збереження автентичності вкрай важливо враховувати історичний досвід розвитку вищої освіти України в минулому та впроваджувати кращі здобутки, що виступають потужним джерелом і міцним підґрунтям для розбудови сучасної вищої школи.

Зроблений нами аналіз науково-педагогічних досліджень, публіцистичних праць доводить, що практиками та теоретиками історико-педагогічної науки приділено значну увагу дослідженню цього питання. Зокрема, привертають увагу наукові розвідки, що містять вагомі для нашого дослідження історичні відомості, теоретичні ідеї та положення. Окрему групу наукових пошуків становлять дисертаційні роботи та монографії. Так, монографію Н. Дем'яненко, І. Прудченко присвячено висвітленню питання становлення та розвитку вищої жіночої освіти в Україні на прикладі Київського Фребелівського педагогічного інституту впродовж 1907–1920 років [2]. С. Савойська досліджувала історичний аспект впровадження української мови, як державної, у сферу освіти України в кінці ХХ – початку ХХІ ст. [10]. У роботі В. Добровольської досліджено процес становлення та розвитку системи жіночої освіти Півдня України на початку ХХ століття, з'ясовано вплив соціально-економічного та громадсько-політичного розвитку держави на створення та розвиток мережі жіночих освітніх закладів; висвітлено роль уряду, громадськості, приватних осіб, органів місцевого самоврядування щодо відкриття і діяльності жіночих шкіл, розкрито організаційну та навчальну структуру національних шкіл, їх роль у системі освіти; схарактеризовано зміст освіти у жіночих навчальних закладах Півдня України на початку ХХ століття [3]. У монографії І. Федосової здійснено історіографічний огляд і з'ясовано стан розвитку вищої інженерно-технічної освіти України у другій половині ХІХ – першій половині ХХ ст. [14].

Відзначимо також публікації, що з'явилися останнім часом у періодичних виданнях, і доповіді на наукових конференціях. У статті Довжук І. розглянуто

питання розвитку вищої освіти в Україні пореформеного періоду в умовах соціально-економічної модернізації, звернено увагу на роль створюваних вищих технічних навчальних закладів у підготовці спеціалістів для вітчизняної індустрії [4, с. 95–105]. О. Киршицька досліджувала історію розвитку Львівського національного університету імені Івана Франка [6, с. 212–216]. У публікації Т. Лутаєвої на основі вивчення історико-педагогічних джерел проаналізовано особливості інтеграції науки й освіти у вищій медико-фармацевтичній школі на прикладі Харківського університету у період ХІХ – початку ХХ ст., основну увагу зацентровано на тому, що інтеграція науки й освіти в Харківському університеті зумовлювалася ідеєю європейського класичного університету [7, с. 26–34].

Мета статті. Мета нашої статті полягає у розгляді в ретроспективі проблеми розвитку вищої освіти України у період 1900–1930 років.

Виклад основного матеріалу дослідження. Початок ХХ століття був означений значними соціальними потрясіннями, що позначилося на усіх сферах життя. Значний вплив на становлення та розвиток вищої освіти України мали: Перша світова війна (1914–1918 рр.), Жовтнева революція (1917 р.), боротьба за українську державність (1917–1920 рр.), створення СРСР (30 грудня 1922 р.). Значну роботу з розбудови освітньої ланки було розгорнуто упродовж 1917–1920 рр. За цей час в Україні змінилися три уряди: Центральна Рада (17 березня 1917 р. – 28 квітня 1918 р.); Гетьманат (29 квітня 1918 р. – 14 грудня 1918 р.) і Директорія (26 грудня 1918 р. – 2 лютого 1919 р.). Також зауважимо, що у червні 1917 р. на Другому з'їзді військових українізованих частин проголосили національно-територіальну автономію України у складі Росії, тому нормативні освітні документи, прийняті в Росії, були дійсними і в автономії.

У серпні 1917 р. Центральна Рада УНР утворила Генеральний секретаріат народної освіти (з 8 січня 1918 р. – Міністерство народної освіти) на чолі з І. Стешенком. Формування української радянської вищої освіти того часу відбувалося досить самостійно та мало свою специфіку.

Восени 1917 р. був відкритий університет у місті Катеринославі, консерваторія в Харкові, сільськогосподарський

інститут в Одесі. У жовтні 1917 р. починає свою роботу Український народний університет (м. Київ), а також Український учительський інститут (м. Житомир). Тоді ж організовується і Науково-педагогічна Академія.

Проведення політики українізації закладів вищої освіти відбувалося складно та суперечливо. Передбачалося створення кафедр української мови та літератури, історії України, українознавства, а також викладання предметів національною мовою. Зауважимо, що процес українізації зустрів опір і неприйняття. Так, наприклад, у Харківському університеті вже в липні були створені й успішно діяли кафедри української історії та філософії, а ректорати Київського й Одеського університетів були категорично проти українізації керованих ними закладів. Та завдяки зусиллям наукових працівників Київського університету – професора П. Тутковського, доцентів І. Сушицького, О. Грушевського, І. Огієнка, ректора Харківського університету професора Д. Багалія та професора М. Сумцова, українознавчі дисципліни впроваджувалися у навчальний процес закладів вищої освіти України. Відповідно до даних архівних документів у 1918 р. в м. Києві діяли тринадцять вищих навчальних закладів: Київський університет, Політехнічний інститут, Український університет, Комерційний університет, Близько-Східний інститут, Юридичний інститут, Педагогічний інститут, Вищий технічний інститут, Народний університет-політехнікум, Єврейський народний університет; у тому числі наступні заклади вищої жіночої освіти: Вищі жіночі курси, Жіночий медичний інститут, Вечірні жіночі курси Жегуліної.

Упродовж 1918 року в країні активно проходив процес реорганізації вищих навчальних закладів. Означене можна було здійснити двома шляхами:

1) українізація вже існуючих університетів;

2) заснування нових українських вищих шкіл.

Після тривалих обговорень і вибору найоптимальніших шляхів вирішення даного питання було прийнято рішення засновувати нові вищі навчальні заклади. Тож, упродовж березня 1917-гої квітня 1918 р. були засновані:

1. Український народний університет (м. Київ), у якому діяли три факультети: юридичний, історико-філологічний і фізико-математичний.

2. Педагогічна академія (м. Київ), у якій готували вчителів українських середніх шкіл для викладання предметів українознавства.

3. Академія мистецтв (м. Київ), головним завданням якої було піднесення національного мистецтва до світового рівня.

4. Український народний університет (м. Полтава), у якому діяли два факультети: історико-філологічний та економіко-правовий.

Уряд Української держави гетьмана П. Скоропадського, що прийшов до влади 29 квітня 1918 р., продовжив справу, розпочату Центральною Радою. У серпні 1918 р. Радою міністрів був прийнятий Закон про організацію українських державних університетів у Києві та Кам'янці-Подільському [5, с.82]. У вересні 1918 р. російські імператорські університети, що знаходилися у містах: Києві, Харкові, Одесі, Історико-філологічний інститут князя Безбородька у Ніжині, а також Катеринославський гірничий інститут, Харківські технологічний і ветеринарний інститути та Київський політехнічний інститут, як заклади вищої освіти, що знаходилися на українській території, були визнані українськими вищими державними школами та забезпечені урядовою підтримкою. В інститутах були організовані кафедри українознавства із обов'язковим викладанням українською мовою.

22 січня 1918 року, після проголошення IV Універсалом самостійності УНР, чинний Генеральний Секретаріат Освіти був реорганізований у Міністерство народної освіти. Очолив його І. Стещенко. Вважаємо за необхідне зазначити, що досягненню запланованої українізації освіти перешкоджала низка наявних об'єктивних причин: складна політична ситуація, нестабільне економічне положення, постійна нестача коштів, опозиція росіян і русифікованих українців, значний дефіцит, а подекуди і повна відсутність українських підручників і україномовних викладачів.

Із середини грудня 1918 р. до листопада 1919 р., за часів Директорії, освіта займала у політиці авангардне місце, адже вважалося, що саме національна освіта може створити нову життєдіяльну українську націю. Міністром народної освіти 5 січня 1919 р. був призначений професор, перший ректор Кам'янець-Подільського університету І. Огієнко.

Рис. 1. Урочистості до відкриття університету у Кам'янці-Подільському, 1918 р.
Виступає Іван Огієнко

Перебуваючи на посаді міністра народної освіти, І. Огієнко продовжує розпочату розбудову вітчизняної освіти, дбає про забезпечення професійними кадрами, необхідними україномовними підручниками та посібниками. Професор І. Огієнко приймав активну участь у організації Української Академії наук, був одним із фундаторів і викладачів Української педагогічної академії, де було започатковано систему післядипломної освіти [1].

У березні 1920 р. була прийнята та затверджена українська радянська система освіти. Автором цієї системи виступав новопризначений народний комісар освіти Г. Гринько. В цілому можна позитивно оцінити його прагнення до розбудови системи освіти, адже він виходив із нагальних тогочасних потреб українського народу: підготовка кваліфікованих робітників для відбудови господарства, а також захист великої кількості сиріт, які з'явилися у результаті війни і революційних подій.

У травні 1920 р. було прийнято спільне рішення Наркомосів України та Росії «Про єдність освітньої політики», але українська система освіти відрізнялась від російської. У Росії освіта була політехнічною, а в Україні навчальні заклади, поєднуючись з виробництвом, утворювали єдину систему професійної освіти. У Росії єдина трудова школа була дев'ятирічною, а в Україні – семирічною. У Росії технікум готував до інституту, а в Україні інститут і технікум визнавалися як рівноправні вищі учбові заклади, але технікум випускав вузьких спеціалістів-інструкторів, а інститут – висококваліфікованих спеціалістів-практиків. На відміну від російської українська система виключала зі своєї схеми університети, які у 1920 р. були реорганізовані в інсти-

тути народної освіти. Підготовку вчених із тієї чи іншої галузі науки здійснювали академії та інститути теоретичного знання. Розходження в українській і російській системах освіти існували до 1930 р. [8, с. 5].

Із метою підготовки вчителів упродовж 1920 р. в країні було відкрито 20 пединститутів. В означений період система вищої освіти зазнала істотних змін. Проводилася лінія скасування університетів, замість них створювалися інститути, навчання в яких було безкоштовним. Університети реорганізовувалися в інститути народної освіти медичного, технічного, фізичного, агрономічного, педагогічного профілю. Більшість студентів складали діти робітників і селян. Центрами освіти традиційно були великі міста: Київ, Харків, Одеса, Дніпропетровськ. Відповідно до даних звітної документації у 1920 р. в УСРР діяло 38 інститутів, у яких навчалися 57 тис. студентів [11, с. 258–260].

На відміну від царської доби радянська влада приділяла значну увагу освіті. З ідеологічної точки зору громадяни нової держави мали бути освіченими, що збільшувало професійно-виробничий потенціал. Також освіта була доладним важелем впливу, щоб насаджувати градації нових радянських цінностей.

Досягнуте в освітній галузі ще більш вражає, якщо додати всі труднощі, які намагалися подолати. Ключовою проблемою була нестача українських підручників і кваліфікованих викладацьких кадрів, яких вимагала програма українізації [13, с. 478]. Провідний український педагог, діяч освіти та науки, один з організаторів української системи освіти Я. Ряппо в своїй праці писав: «Яку роль має відігравати викладач-педагог? Роль викладача величезна. Ніяка метода не може існувати без викладача. Ми вважаємо, що керівництво педагога конче потрібне, педагог є майстер і організатор» [9, с. 11].

У 1927 р. в Україні розпочалася робота з організації заочної форми навчання у закладах вищої освіти. Так, у Дніпропетровському інституті народної освіти було відкрито заочне відділення для навчання 1400 вчителів. У 1928 р. у Харкові почав працювати Всеукраїнський заочний інститут народної освіти. Його філіали відкрилися у містах – Києві, Одесі, Дніпропетровську. Наполегливе впровадження політики українізації змінило ситуацію з навчанням і викладанням у закладах вищої освіти на краще.

Микола Скрипник, перебуваючи на посаді голови комісаріату освіти з 1927 по 1933 рік, домігся того, що у 1929 р. понад 80 % шкіл і 30 % вищих навчальних закладів навчали виключно українською мовою. Треба також зауважити, що в дореволюційний період, коли українських шкіл і закладів вищої освіти майже не існувало, практично ніхто не міг і поміркувати, що в Україні будуть створені подібні умови [12, с. 8–10].

У 1930 р. на базі інститутів народної освіти виникають інститути професійної освіти, що готували викладачів для технікумів, училищ, робітфаків тощо. На базі факультетів соціального виховання організовувалися інститути соціального виховання для підготовки вчителів і фахівців для позашкільних закладів. Новостворені інститути соціального виховання з часом були перейменовані у педагогічні інститути. Важливим для нашого дослідження є прийняте 10 березня 1933 р. рішення уряду УСРР про відновлення університетської освіти. Знов почали працювати університети у великих містах України – Харкові, Києві, Дніпропетровську, Одесі.

Буремні події початку ХХ ст., відновлення української державності у 1917–1920 роках і становлення вищої освіти України слугували потужним імпульсом для національного розвитку України. Історичні факти дозволяють означувати досліджуваний період як чергове національне відродження. На початку 30-х років ХХ ст. відбулося чимало позитивних змін в економічному та соціальному стані України, що суттєво позначилося на розвитку вищої освіти.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Підсумовуючи, можна стверджувати, що політичні та соціокультурні події в країні мали значний вплив на створення та розвиток вищої освіти України. Інтенсивний розвиток вищої школи, розпочатий у 20-х роках ХХ ст., був пов'язаний із ліквідацією масової неписьменності, посиленою увагою урядів країни до вирішення нагальних проблем освітньої ланки, впровадженням безкоштовного навчання, організацією заочної форми навчання. Державна політика досліджуваного періоду сприяла масовому прагненню до здобуття освіти, а швидка українізація посилила національні оптимістичні настрої. Таким чином, намір створення нової української вищої школи ставіще однією спробою вирвати Україну із нетрів невігластва та піднести її до вершин вільного життя.

Новий час утворення та розбудови сучасної української держави надає змогу переосмислити та переоцінити минуле, врахувати історичні уроки, вивчити, осучаснити і запровадити позитивний досвід у розвитку вищої освіти України початку ХХ ст. Ретроспективний огляд розвитку вищої освіти, звернення до історичної спадщини покликані сприяти пошуку адекватних можливостей для реформування вищої освіти та вдалі й реалізації запланованого урядом освітнього курсу.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів обраної проблеми. Перспективним напрямом подальших наукових розвідок вважаємо вивчення досвіду розвитку систем вищої освіти у провідних країнах світу в історичній ретроспективі.

Список бібліографічних посилань

1. Дем'яненко Н., Прудченко І. Історія вищої жіночої освіти в Україні: Київський Фребелівський педагогічний інститут (1907–1920 рр.): монографія. Київ: Вид. Голіцина, 2005. 492 с.
2. Савойська С.В. Впровадження української мови як державної у сферу освіти України в 90-ті роки ХХ – початку ХХІ ст.: історичний аспект (на матеріалах вищих навчальних закладів): автореф. дис ... канд. іст. наук. Київ, 2007. 20 с.
3. Добровольська В.А. Історія жіночої освіти Півдня України (1901–1910 рр.): автореф. дис ... канд. іст. наук. Дніпропетровськ. 2006. 20 с.
4. Федосова, І.В. Розвиток вищої інженерно-технічної освіти в Україні (кінець ХІХ – перша половина ХХ століття): монографія. Умань: Жотий О.О., 2014. 397 с.
5. Довжук І.В. Розвиток вищої освіти в Україні наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. *Проблеми політичної історії України*. 2018. Вип. 13. С. 92–105.
6. Киршицька О. Історія розвитку Львівського національного університету імені Івана Франка. *Студентський історико-педагогічний альманах*. Вип. 2. Історія університетської освіти: виникнення, становлення, розвиток: збірн. наук. праць молодих дослідн. / ред. О. Антонова, В. Павленко. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І.Франка, 2013. С. 212–216.
7. Лугасва Т. Інтеграція науки й освіти як умова розвитку вищої медичної та фармацевтичної школи у ХІХ – на початку ХХ ст. *Інженерні та освітні технології*. 2015. № 4. С. 26–34.
8. Завальнюк О., Комарницький О. Кам'янець-Подільський державний університет (1918–2008 рр.): сторінки історії. *Український історичний журнал*. 2005. С. 81–92.
9. Герей В. Іван Огієнко : витязь духу. На скрижальях. URL: http://na-skryzhalyah.blogspot.com/2016/03/blog-post_58.htm (Дата звернення: 12.01.2019)
10. Мальцева О. Теорія та історія соціального виховання: навч.-метод. посібник: у 2 ч. Луганськ: Вид-во ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2014. Ч. 2. 145 с.
11. Сігасва Л. розвиток освіти дорослих в Україні (20–30-ті роки ХХ ст.). *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*, 2012. № 4. С. 257–267.
12. Субтельний О. Україна: Історія. Київ: Либідь, 1993. 720 с.
13. Ряппо Я. Чергові завдання науково-методологічної роботи (Доповідь на пленумі Держнауком-

тодкому й Головна науки України в Києві 1926 р.). *Шлях освіти*. 1926. № 2. С. 1–11.

14. Скрипник М. Завдання культурного будівництва в Україні. *Шлях освіти*. 1927. № 11. С. 1–32.

References

- Demianenko, N., Prudchenko, I. (2005). History of women's education in Ukraine: Kyiv Fröbel pedagogical institute (1907 – 1920): monograph. Kyiv: Vyd. Holitsyna (in Ukr.).
- Savoiska, S. V. (2007). Implementing the Ukrainian language as an official one in the sphere of education of Ukraine in the 90s of the 20th – the beginning of the 21st centuries (Ph.D Dissertation). *Thesis*. Kyiv (in Ukr.).
- Dobrovolska, V. A. (2006). History of women's education of the South of Ukraine (1901 – 1910) (Ph.D Dissertation). *Thesis*. Dnipropetrovsk (in Ukr.).
- Fedosova, I. V. (2014). Development of higher engineering-technical education in Ukraine (the end of the 19th century – the first half of the 20th century): monograph. Uman: Zhovtyi O. O. (in Ukr.).
- Dovzhuk, I. V. (2018). Development of higher education in Ukraine at the end of the 19th century – the beginning of the 20th century. *Problems of political history of Ukraine*. 13, 92–105 (in Ukr.).
- Kyrshytska, O. (2013). History of development of Lviv National University named after Ivan Franko. *Student historic-pedagogical almanac*. Zhytomyr: ZhSU im. I. Franka. 2. 212–216 (in Ukr.).
- Lutaieva, T. (2015). Integration of science and education as a condition of higher medical and pharmaceutical school in the 19th century – at the beginning of the 20th century. *Engineering and educational technologies*. 4. 26–34 (in Ukr.).
- Kamianets-Podilsk State University (1918–2008): pages of history (2005). *Ukrainian historic journal*. 81–92 (in Ukr.).
- Herei, V. (2016). Ivan Ohienko: the knight of the spirit. In the annals. Retrieved from http://naskryzhalyah.blogspot.com/2016/03/blog-post_58.htm
- Maltseva, O. (2014). Theory and history of social upbringing: educational-methodical manual: in 2 parts. Luhansk: Publishing Taras Shevchenko LNU, 2 (in Ukr.).
- Sihaieva, L. (2012). Development of education of adults in Ukraine (the 20s – 3s of the 20th century). *Education of adults: theory, experience, perspectives*. 4. 257–267 (in Ukr.).
- Subtelnyi, O. (1993). Ukraine: History. Kyiv: Lybid (in Ukr.).
- Riappo, Ya. (1926). The tasks next in turn of scientific-methodological work (Report at the Plenum of the State Executive Committee of Science and Methods and the Main Research Institute of Ukraine in Kyiv in 1926). *Way of science*. 2. 1–11 (in Ukr.).
- Skrypnyk, M. (1927). Tasks of cultural building in Ukraine. *Way of science*. 11. 1–32 (in Ukr.).

CHEREDNYK Olena,

Ph.D in Pedagogy, Head of the teaching-methodical department, Associate Professor of the Chair of Management, SHEI "Donbas State Pedagogical University"

GARAN Natalya,

Ph.D in Pedagogy, Associate Professor of Pedagogy of the Higher School Department, SHEI «Donbass state pedagogical University»

RETROSPECTIVE REVIEW OF THE PROBLEM OF DEVELOPING OF HIGHER EDUCATION OF UKRAINE (THE BEGINNING OF THE 20TH CENTURY)

Abstract. *Introduction.* The paper presents the problem of developing the institutions of higher education of Ukraine in the beginning of the 20th century. The authors have made the analysis of scientific-pedagogical researches, journalistic works, which proves that the problem under investigation is very multidimensional, the practitioners and theorists of pedagogical science have paid considerable attention to researching the development of the system of education of Ukraine. In the given paper the problem of forming and the basic directions of developing higher school in the context of the historic conditions of the beginning of the 20th century are investigated. The main conclusions concerning the problem studied are represented, the problems and achievements in the given sphere are stated. It is determined that the political and socio-cultural events in the country had a considerable impact on creating and developing the system of higher education of Ukraine. The authors emphasize that studying the historical experience and referring to the historical heritage are intended to promote the search for adequate opportunities for reforming the modern higher education of Ukraine and the successful implementation of the educational course planned by the government. In the context of the national history the modern reforming processes in higher school are regarded as a natural phenomenon, due to the radical transformations in all the spheres of life. It can be noted that each of the previous reforms contained a certain set of innovation, envisaging the possibility of implementing the concept of a new education that corresponded to a certain historical moment, creating conditions and paving the way for developing the domestic higher education institutions.

Purpose. The purpose of the paper is to analyse retrospectively the problem of developing higher education in the period of 1900s – 1930s.

Results. The beginning of the 20th century was marked by the significant social upheavals, which affect

ed all the spheres of life. In August of 1917 the Central Rada of the Ukrainian National Republic created the General Secretariat of Public Education, headed by I. Steshenko. In autumn of 1917 the open university in Katerynoslav, the conservatory in Kharkiv, the agricultural institute in Odesa were opened. In October of 1917 the Ukrainian Public University (Kyiv) and the Ukrainian Teachers' Institute (Zhytomyr) started their work. From the middle of December of 1918 till November of 1919, the education occupied the avant-garde position in policy, because it was believed that it was national education itself that could create a new active Ukrainian nation. In 1930, institutes of vocational education, which trained teachers for technical schools, specialised schools, labour faculties, etc., emerged on the basis of institutes of public education. Important for our study is the decision of the Government of the Ukrainian SSR on restoring university education adopted on March 10, 1933. The universities began to work again in such cities of Ukraine as Kharkiv, Kyiv, Dnipropetrovsk, Odesa.

Conclusion. Concluding the above mentioned, it can be stated that the political, socio-cultural events in the country had a significant impact on creating and developing higher education in Ukraine. The state policy of the investigated period contributed to the massive pursuit to get education, and rapid Ukrainization intensified national optimistic moods. Thus, the intention to create a new Ukrainian higher school was another attempt to take Ukraine out of the slum dwelling of ignorance and bring it to the heights of free life.

Keywords: higher education, minister of public education, institution of higher education, public university, teachers' institute, Ukrainization, educational police.

Одержано редакцією 16.01.2019
Прийнято до публікації 21.01.2019